

ZHODNOCENÍ INTENZITY ABSORPCE PODPORY PODNIKÁNÍ V REGIONECH SE SOUSTŘEDĚNOU PODPOROU STÁTU

Kateřina Felixová

Úvod

Z celé řady dílčích tematických a regionálních operačních programů, ze kterých strukturální fondy Evropské unie sestávají, se podnikatelského prostředí nejtěsněji dotýká operační program Podnikání a inovace. Operační program Podnikání a inovace nabízí finanční pomoc ve formě dotací, úvěrů a záruk podnikatelským subjektům bez ohledu na to, zda poskytnutá podpora plyne prostřednictvím podpořených podnikatelských projektů do zaostalého či rozvinutého regionu.

Na jedné straně tak existuje hmatatelná snaha o regionální rozvoj podporou především malého a středního podnikání, na druhé straně je patrné, že se jedná a priority o podporu podniků, nikoliv regionů. Ovšem účinná podpora podnikatelského prostředí, v jejímž důsledku se zvýší podnikatelská aktivita a konkurenceschopnost soukromého sektoru, povede téměř zákonitě k růstu prosperity daného regionu.

Následující výzkum byl zaměřen na zachycení a kvantitativní podložení této naznačené souvislosti mezi prosperujícím podnikatelským prostředím a rozvojem regionu. Z tohoto důvodu se článek ve své analýze zaměřuje na problematické oblasti, aby tak mohl vykristalizovat případný kontext mezi podporou podnikatelských subjektů a problémovými regiony.

Cílem výzkumu bylo provést analýzu podpořených projektů formou dotací v programovacím období 2007–2013 v centrálně vymezených problémových regionech, resp. ve strukturálně postižených regionech, v hospodářsky slabých regionech a regionech s vysoce nadprůměrnou nezaměstnaností. V souvislosti s deklarovaným cílem byly stanoveny následující hypotézy, jejichž potvrzení či vyvrácení bylo předmětem provedeného výzkumu:

- **H1:** Podnikatelské subjekty působící v problémových regionech jsou při rozhodování o přidělení dotace upřednostňovány oproti podnikatelským regionům působících v ostatních „neprobémových“ regionech.
- **H2:** Čerpané objemy dotací dílčích programů operačního programu Podnikání a inovace jsou diferencovány v závislosti na tom, zda místo určení dotace se nachází v problémové oblasti či nikoliv.
- **H3:** Podpořené projekty jsou realizovány převážně v regionech vyžadujících soustředěnou podporu státu vymezených na centrální úrovni, méně pak v problémových regionech vymezených ze strany samotných krajů.

1. Metodika

Z hlediska metodiky byl výzkum založen na širší české i zahraniční literatury, na analýze statistických dat, dokumentů a databází publikovaných státními a soukromými institucemi (zejména Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky, Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a agenturou CzechInvest), analýze výsledků provedených dílčích výzkumných projektů a šetření, a v neposlední řadě také na analýze dat a výstupů, které byl předmětem vlastního výzkumu.

Vlastní výzkum byl založen na analýze databází, resp. seznamů příjemců podpor publikovaných Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky. Z více než tří tisíc podpořených projektů byly další analýze podrobeny ty podnikatelské subjekty, které získaly podporu ve formě dotace. Zkoumaný vzorek sestával z patnácti set subjektů.

Jako hlavní úskalí výzkumu se ukázala skutečnost, že převzaté databáze uvádí u každého

podpořeného projektu, kromě výše dotace, kraj realizace, bez bližšího určení obce. Vzhledem k tomu, že problémové oblasti v České republice jsou vymezovány na úrovni okresů a územních obvodů obcí s rozšířenou působností, případně územních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, byl údaj o kraji realizace zcela nedostačující. Potřebný údaj o lokalitě určení na úrovni obce byl zjištěn pro každý podnikatelský subjekt podpořený ve formě dotace prostřednictvím obchodního rejstříku. Po vytvoření vlastní databáze rozšířené o dodatečný, nezbytný údaj týkající se lokality určení, byly vyfiltrovány údaje relevantní pro následný výzkum.

2. Výsledky

1. Podpořené projekty v rámci OP Podnikání a inovace v kontextu státem vymezených regionů se soustředěnou podporou státu

Jedním z hlavních výstupů vlastního šetření jsou data uvedená v tabulce 1. Tato tabulka, resp. data v ní uvedená jsou výsledkem agregace relevantních údajů týkajících se aktuálně vymezených regionů se soustředěnou podporou státu ze vzorku 1 455 projektů podpořených formou dotací. Projekty plynoucí do těchto regionů byly vygenerovány podle místa určení dotace, resp. obce z databáze rozšířené v rámci vlastního výzkumu právě o tyto údaje. Souhrnně a následně zvláště pro každou ze tří kategorií regionů se soustředěnou podporou státu byly sledovány jednak celkové počty projektů a celkové objemy dotací ve třech katego-

riích problémových regionů (vertikální analýza), a jednak počty projektů a objemy dotací v jednotlivých programech (horizontální analýza). Veškeré níže uvedené grafy v rámci této podkapitoly vychází z tabulky 1.

Při zacílení pohledu na úroveň problémových oblastí zahrnujících strukturálně postižené regiony, hospodářsky slabé regiony a regiony s vysoce nadprůměrnou nezaměstnaností, je z číselných údajů v tab. 1 patrné několik skutečností.

V první řadě odpovídá podíl finanční částky plynoucí do problémových oblastí podílu podpořených projektů vzhledem k hodnotám vztaženým k celé republice. Tento poměr je přibližně 1 : 3 (Zmíněný poměr je zřejmý při porovnání světle šedých a tmavě šedých polí ve výše uvedené tab. 1.), z celkové částky tak plyne celá třetina přidělených dotací do problémových oblastí, a současně třetina z celkového počtu podpořených projektů připadá na problémové oblasti.

Dalším neopomenutelným úhlem pohledu jsou procentní podíly finančních prostředků v jednotlivých programech na úrovni problémových oblastí vztahených k celkovým částkám čerpaným v těchto programech. Pro možnost srovnání je třeba mít stále na paměti, že podíl schválených projektů v problémových oblastech představuje přibližně pouze **třetinu** z celkového počtu přidělených projektů v aktuálním programovacím období. Procentní podíly finančních prostředků plynoucích do problémových oblastí prostřednictvím jednotlivých programů jsou, jak vizuálně vyplývá z obr. 1, následující:

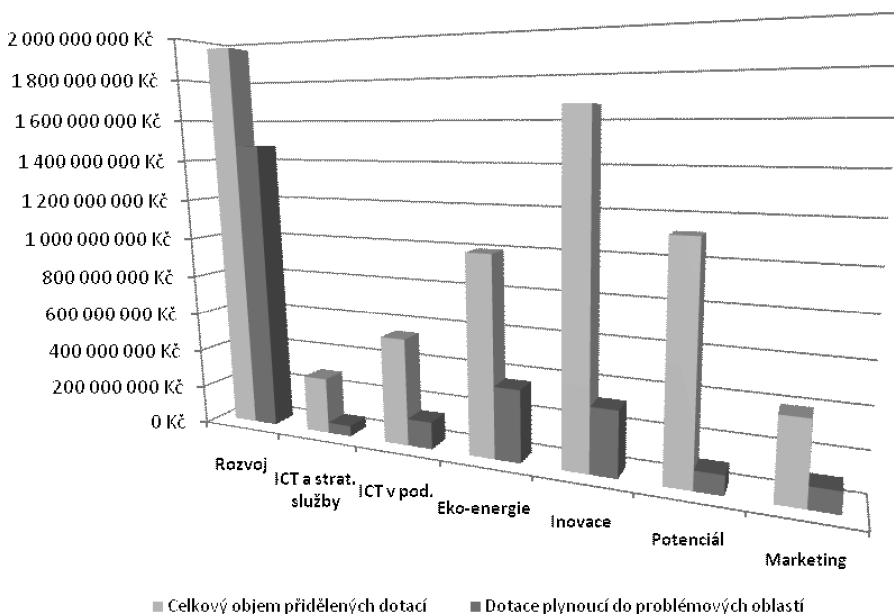
Tab. 1: Přidělené dotace celkem v rámci vybraných programů OP Podnikání a inovace, a v kontextu problémových oblastí v období 2007–2013

Program	Počet projektů	Celková částka	Strukturálně postižené regiony		Hospodářky slabé regiony		Regiony vysoce s nadprům. nezam.		Problémové oblasti celkem	
			Počet	Částka v Kč	Počet	Částka v Kč	Počet	Částka v Kč	Počet	Částka v Kč
Rozvoj	247	1 956 042 000	68	522 667 000	97	739 101 000	28	211 774 000	193	1 473 542 000
ICT a str.sl.	25	289 329 000	5	46 300 000	1	8 069 000	0	0	6	54 369 000
ICT v pod.	236	546 173 000	34	59 941 000	31	54 331 000	12	23 834 000	77	138 106 000
Eko-energie	103	997 300 000	12	52 194 000	13	302 248 000	3	7 644 000	28	362 086 000
Inovace	100	1 664 106 000	8	221 574 000	8	90 577 000	2	12 908 000	18	325 059 000
Potenciál	83	1 123 921 000	3	32 382 000	3	25 988 000	3	38 019 000	9	96 389 000
Marketing	661	397 773 000	77	49 463 000	69	37 991 000	24	16 525 000	170	103 979 000
Celkem	1455	6 974 644 000	207	984 521 000	222	1 258 305 000	72	310 704 000	501	2 553 530 000

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat převzatých ze statistik agentury CzechInvest

Obr. 1:

Porovnání celkového objemu přidělených dotací a dotací plynoucích do problémových oblastí (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat převzatých ze statistik agentury CzechInvest

- peněžní částka v rámci programu *Rozvoj* v problémových oblastech představuje **75 %** již přidělené celkové alokace pro tento program,
- program *ICT a strategické služby* je v problémových oblastech na úrovni **19 %**,
- program *ICT a podnikání* představuje **25 %**,
- program *Eko-energie* je na úrovni **36 %**,
- program *Inovace* se podílí **20 %**,
- program *Potenciál* představuje **9 %**,
- program *Marketing* je čerpán ve výši **26 %**.

S ohledem na tyto skutečnosti je možné konstatovat, že zcela prioritní oblastí v problémových oblastech je prostřednictvím programu „Rozvoj“ podpora vzniku a rozvoje nových podnikatelských subjektů rozšiřujících „základnu“ podnikatelského sektoru, který je možné považovat za „živnou půdu“ hospodářské prosperity daného regionu. Tři čtvrtiny celkových finančních zdrojů z tohoto programu připadají právě na problémové oblasti. Z tohoto úhlu pohledu tak tento program plní svůj účel a lze v jeho působení spatřovat konvergentní tendence.

Dalším programem, jehož čerpaná částka v problémových oblastech představuje významný (téměř 40 %) podíl na celkové čerpané částce v tomto programu je program *Eko-energie*. Podnikatelské subjekty působící v problémových regionech mají nejspíše tendence v rámci zvyšování své konkurenceschopnosti vůči podnikům v ostatních rozvinutějších regionech snižovat nezanedbatelné náklady na energie zaváděním nových úspornějších technologií v zájmu snižování energetické náročnosti výroby, případně využíváním energie získané z obnovitelných zdrojů. Jako další prozaičtější důvod je možné uvést fakt, že v zaostalých oblastech jsou k dispozici rozsáhlé plochy zanedbaných pozemků, které lze využít právě např. pro pěstování biomasy.

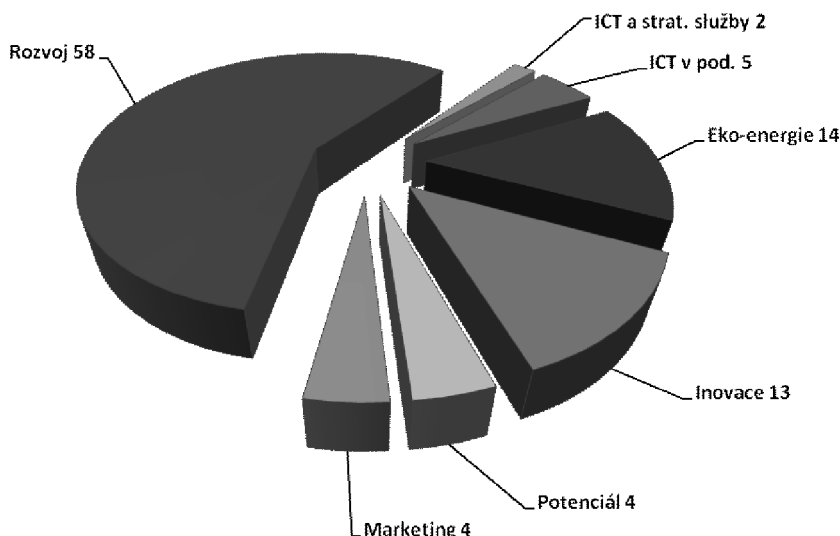
Ostatní programy, resp. jejich procentní podíl připadající na problémové oblasti je ve srovnání s čerpanými částkami připadajícími na celou republiku pod úrovní jedné **třetiny**. Jednoznačně nejmenší podíl vykazuje program *Potenciál*, jehož čerpaný objem finančních prostředků v problémových oblastech nedosahuje ani desetině vůči celkové částce programu

Potenciál. S jistotou nadsázkou je možné kontatovat, že program Potenciál představuje v rámci podnikatelských aktivit poněkud „nadstandard“, neboť předpokládá, že podnikatelský subjekt je již v takové pozici, že může uvažovat o financování **vlastního** výzkumu a vývoje, zakládání rozvojových center, ad. Z uvedeního 9% podílu lze usuzovat, že podniky provozující svou činnost v méně rozvinutých regionech se potýkají častěji s poněkud elementárnějšími problémy ve formě např. zachování podnikatelské

činnosti, modernizace zastaralých technologií či snižování energetické náročnosti výroby. Dalším hlediskem může být zaměření pozornosti podnikatelských subjektů spíše na operativu, která z krátkodobého hlediska řeší problém „přežít“ firmy, než na strategické vize dlouhodobého charakteru. Ovšem mnohdy právě z důvodu absence strategie, výzkumu a inovačních aktivit dochází k zániku podnikatelských subjektů. Využívání programu Potenciál v tak malém rozsahu je proto poněkud alarmující.

Obr. 2:

Podíly finančních částek (přidělených dotací) podle jednotlivých programů OP Podnikání a inovace v problémových oblastech (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat převzatých ze statistik agentury CzechInvest

Význam programu Rozvoj je zcela zřejmý také z jeho procentního podílu připadajícího na celkovou čerpanou alokaci směřující do problémových oblastí. Tento podíl představuje téměř 60 %. Ostatní programy, jak dokumentuje obr. 2, se dělí o zbývajících cca 40 %. Velikost jednotlivých podílů víceméně koresponduje s některými již naznačenými odůvodněními v rámci celorepublikového zhodnocení. Vůbec nejnižších hodnot dosahuje program ICT a strategické služby (2 %) a Potenciál (necelá 4 %). Důvod je možné spatřovat v již zmíněném „nadstandardu“, který tyto programy mohou v problémových

oblastech představovat. Relativně nízké hodnoty programu Marketing (4 %) jsou s největší pravděpodobností důsledkem nižší finanční náročnosti aktivit spojených s marketingem a prezentací firmy. Naopak spíše vyšších procentních podílů dosahují programy Eko-energie a Inovace, které mohou pro podnikatelský subjekt v problémových regionech představovat nástroj snižování výrobních nákladů prostřednictvím modernizace výroby z hlediska vlastních výrobních technologií i z hlediska jejich energetické náročnosti.

2. Podpořené projekty v rámci OP Podnikání a inovace v kontextu problémových regionů vymezených jednotlivými kraji ČR

Další část výzkumu se věnovala poněkud dílčímu úhlu pohledu. Tím prvním bylo zohlednění problémových oblastí vymezovaných na centrální úrovni – tedy regionů se soustředěnou podporou státu. Druhý dílčí úhel pohledu představoval zahrnutí také problémových regionů vymezených jednotlivými kraji **nad rámec** státem vymezovaných problémových regionů. Slovní spojení „nad rámec“ je zdůrazněno, neboť v této části analýzy *nebyly* brány v úvahu ty regiony, resp. obce, jejichž vymezení na centrální a krajské úrovni se shoduje. Výstupy této části analýzy nebyly tak zatíženy duplicitou, ale rozšířily zorný úhel pohledu na problematiku dotací plynoucích do problémových oblastí.

Z hlediska metodiky bylo postupováno analogicky jako v předchozí kapitole. V první řadě byly vybrány v jednotlivých krajích ty obce, které jsou kraji klasifikovány jako problémové a současně nejsou vymezeny jako regiony se soustředěnou podporou státu. V dalším kroku byly z tohoto vzorku obcí vyřazeny ty, do kterých v aktuálním programovacím období neplynula podpora ve formě dotací. Veškeré informace jsou vygenerovány ze stejné databáze, kde klíčem při vyhledávání číselných údajů jsou názvy

obcí, které byly jednotlivými kraji vymezeny jako problémové, a které již nejsou současně vymezeny jako regiony se soustředěnou podporou státu. Do analýzy bylo zahrnuto celkem osm krajů – *Liberecký, Královéhradecký, Olomoucký, Pardubický, Zlínský, Jihočeský, Středočeský a Jihomoravský*. Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj součástí analýzy nebyly, neboť jimi vymezované problémové regiony se shodují s regiony vymezovanými na centrální úrovni, tzn., že zde absentují regiony vymezené **nad rámec** státem vymezovaných. Plzeňský kraj a kraj Vysočina také nejsou zahrnuty do analýzy, neboť tyto kraje na svém území nevymezují problémové oblasti.

Následující výzkum byl z části založen na analýze programů rozvoje územních obvodů jednotlivých krajů České republiky se zaměřením na analýzu metodiky vymezování problémových regionů. Výsledky této analýzy byly nezbytné pro potvrzení či vyvrácení třetí hypotézy, která se již nezaměřuje pouze na centrálně vymezené problémové oblasti, ale také na problémové oblasti vymezené jednotlivými kraji. Výstupem naznačené analýzy byla následující tabulka 2, která přehledně uvádí pro každý kraj problémové regiony tak, jak jsou vnímány samotným krajem, a problémové regiony tak, jak je pro daný kraj vymezuje stát:

Tab. 2: Komparace problémových oblastí na úrovni státu a na úrovni krajů (1. část)

Kraj	Centrálně vymezené problémové oblasti	Problémové oblasti vymezené kraji
Ústecký	Most, Chomutov, Teplice, Louny, Děčín, Ústí nad Labem, Litoměřice	Litvínov, Most, Podbořany
Karlovarský	Sokolov, Ostrov	Kraslice, Ostrov, Sokolov
Liberecký	Vojenský újezd Ralsko, Frýdlant	Frýdlant, Hejnice, Nové Město pod Smrkem, Raspenava, Višňová, Doksy, Dubá, Kravaře, Zahrádky, Žandov, Roztoky u Jilemnice, Studenec, Mimoň, Ralsko, Stráž pod Dalekem, Zákupy, Český Dub, Jenišovice, Křížany, Osečná, Sychrov, Jesenný, Lomnice nad Popelkou, Poniklá, Rovensko pod Troskami, Semily, Velké Hamry, Vysoké nad Jizerou, Zásada, Cvikov, Jablonné v Podještědí, Kamenický Šenov, Krompach, Rynoltice, Bzenecko, Horní Branná, Hrádek nad Nisou, Chrastava, Jablonec nad Jizerou, Libštát, Mníšek, Nový Bor, Příšovice
Plzeňský	nemá vymezeny	nemá vymezeny

Tab. 2: Komparace problémových oblastí na úrovni státu a na úrovni krajů (2. část)

Kraj	Centrálně vymezené problémové oblasti	Problémové oblasti vymezené kraji
Královéhradecký	<i>nemá vymezeny</i>	Sobotka, Nová Paka, Lázně Bělohrad, Hostinné, Dvůr Králové n.L., Teplice n.M., Hradec Králové, Vamberk, Kopidlno, Úpice, Broumov, Hořice, Žacléř, Svoboda n.Ú.
Olomoucký	Jeseník, Přerov, Šumperk, Šternberk, Uničov	Olomouc, Prostějov, Přerov, Hranice , Konice, Lipník nad Bečvou , Litovel, Mohelnice, Uničov, Zábřeh, Šumperk, Šternberk, Jeseník
Pardubický	Svitavy, Králíky	Moravská Třebová, Králíky, Svitavy, Polička, Litomyšl , Hlinsko
Zlínský	Kroměříž , Rožnov pod Radhoštěm, Valašské Klobouky	Bojkovice, Brumov-Bylnice, Horní Lideč, Koryčany, Morkovice-Slížany, Valašské Klobouky, Hulín, Chropyně , Karolinka, Kroměříž , Uherský Brod, Vsetín
Jihočeský	<i>nemá vymezeny</i>	Mirovice, Mirovice, Milevsko, Protivín, Volary, Vojenský újezd Boletce, Horní Planá, Český Krumlov, Vyšší Brod, Kaplice, Nové Hrady, Suchdol nad Lužnicí, Třeboň, Nová Bystřice, Dačice, Slavonice
Středočeský	Vojenský újezd Mladá	Nymburk, Kolín, Benešov, Beroun, Příbram, Kutná Hora, Rakovník
Moravskoslezský	Karviná, Ostrava-město, Frýdek-Místek, Nový Jičín, Bruntál, Opava	Osoblažsko, Moravskobrounsko, Albrechticko, Karvinsko, Orlovsko, Havířovsko, Vítkovsko, Rymařovsko, Ostravsko, Třínecko
Jihomoravský	Hodonín, Znojmo, Bučovice, Mikulov	Vranov nad Dyjí, Moravský Krumlov, Hrušovany, Znojmo, Miroslav, Pohořelice, Mikulov, Hustopeče, Klobouky u Brna, Velká nad Veličkou, Kyjov, Ždánice, Bučovice , Ivanovice na Hané, Tišnov, Letovice, Velké Opatovice, Boskovice
Vysočina	Třebíč, Bystřice nad Pernštejnem	<i>nemá vymezeny</i>

Zdroj: vlastní zpracování na základě „programy rozvoje územních obvodů jednotlivých krajů České republiky“

Tučně vymezené lokality představují shodu mezi státem vymezenými problémovými oblastmi a krajem vymezenými problémovými oblastmi s absencí bližší konkretizace „problémovosti“ daného území. K této poznámce je ještě nutné dodat, že kraje hodnotí problémovost svého území v rámci menších územních jednotek, než jak činí stát při vymezení regionů se soustředěnou podporou státu. Z tohoto důvodu se neshoduje počet oblastí, a pouze zdánlivě dochází k rozporu také obsahově – např. v Libereckém kraji vymezuje stát ORP Frýdlant. Sám Liberecký kraj ovšem vymezuje generelové jednotky Hejnice, Nové Město pod Smrkem, Raspenava a Višňová, které administrativně spadají pod ORP Frýdlant.

Ze souhrnných hodnot, které jsou patrné ze světle šedého řádku tab. 3 a s ohledem na celkovou částku přidělených dotací v rámci podpořených projektů k 23. 2. 2009 (viz šedý řádek tab. 1) je zřejmé následující:

- Do problémových regionů vymezených kraji nad rámec státem vymezených plynulo ve sledovaném období přibližně 680 mil. Kč, což odpovídá 9,6 % z celkového objemu přidělených dotací (cca 6,97 mld. Kč), zatímco do regionů se soustředěnou podporou státu bylo v rámci podpořených projektů přiděleno přibližně 2,5 mld. Kč, což odpovídá 36,6 % z celkového objemu přidělených dotací.
- Stejně závěru je dosaženo srovnáním počtu podpořených projektů v centrálně vymezených regionech a v regionech

Tab. 3:

Celkové dotace plynoucí v rámci podpořených projektů do regionů se soustředěnou podporou státu ve srovnání s objemem dotací směřujících do problémových regionů vymezených kraji nad rámec státem vymezených (v Kč)

Kraj	Počet projektů	Dotace (centr. úroveň)	Počet projektů	Dotace (krajská úroveň)
Ústecký	78	538 868 000	-	-
Karlovarský	16	157 994 000	-	-
Liberecký	0	0	6	9 946 000
Plzeňský	-	-	-	-
Královéhradecký	-	-	29	91 544 000
Olomoucký	59	236 613 000	31	93 033 000
Pardubický	23	227 662 000	3	1 274 000
Zlínský	22	65 577 000	24	170 612 000
Jihočeský	-	-	13	50 821 000
Středočeský	0	0	17	173 196 000
Moravskoslezský	206	905 961 000	-	-
Jihomoravský	55	234 590 000	7	90 125 000
Vysočina	42	186 030 000	-	-
Celkem	501	2 553 295 000	130	680 551 000

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat převzatých ze statistik agentury CzechInvest

Pozn. proškrtnutá políčka u některých krajů představují skutečnost, že kraj nemá na centrální či krajské úrovni vymezeny problémové regiony.

vymezených kraji „nad rámec“, resp. jejich podílem na celkovém počtu již podpořených projektů v rámci dotací. V případě regionů se soustředěnou podporou státu se jedná o 501 projektů, tedy 34,4 % z celkového počtu 1 455 podpořených projektů, zatímco v regionech vymezených kraji „nad rámec“ dosahuje počet podpořených projektů hodnoty 130, čemuž odpovídá 8,9 % z celkového počtu podpořených projektů.

3. Diskuse

Výzkum, který byl předmětem tohoto příspěvku, tematicky koresponduje s některými dalšími příspěvky publikovanými v dřívější době. Autoři se zaměřují na problematiku, která je doplněním či rozšířením poznatků uvedených v tomto článku.

Za téměř analogii a paralelu je možné považovat příspěvek autorů Stejskala, Charburského [12], kteří se zaměřují na zkoumání absorpční kapacity českých regionů a jejich zkušenosti s čerpáním finančních zdrojů ze strukturálních fondů EU. Autoři se v rámci svého výzkumu věnují předchozímu programovacímu období 2000–2006.

Z jiného úhlu pohledu na problematiku dotačních programů strukturálních fondů EU hledí Pavelková, Jirčíková [10]. Oblast konkurenceschopnosti podniků autorky zkoumají z hlediska klastrů, jejich cílů, aktivit a způsobů řízení.

Další související výzkum provedli např. autoři Šipikal, Pisár, Uramová [14], dále Hlaváček [3], Uramová, Kožiak [15], Heimpold [2].

Závěr

Problematika regionálního rozvoje zejména v problémových regionech České republiky v kontextu čerpaní finančních zdrojů ze strukturálních fondů na podporu podnikatelského prostředí, resp. malého a středního podnikání byla v provedeném výzkumu analyzována z pohledu intenzity absorpce těchto podpor. Z možných forem podpory v podobě dotací, úvěrů a záruk byl brány v potaz pouze dotace pro svůj „jedinečný“ charakter nevratné formy pomoci (na rozdíl od úvěrů a záruk). Dalším důvodem byla skutečnost, že dotace představují ve finančním vyjádření 90 % celkové podpory.

Hlavním cílem výzkumu bylo podchytit vazbu regionální rozvoje v problémových oblastech České republiky na podnikatelské prostředí, a následně potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy.

Analýza provedená v souvislosti s **první hypotézou, týkající se preference podnikatelských subjektů působících v problémových regionech při rozhodování o podpoře ní projektu formou přidělení dotace** byla založena na výstupech uvedených v tabulce 1. Tabulka byla vytvořena na základě vyfiltrování potřebných dat z databáze rozšířené v rámci vlastního výzkumu o údaj okresu, resp. obce s rozšířenou působností, ve které působí daný podnikatelský subjekt čerpající dotaci. Data byla uspořádána podle objemu čerpaných dotací zvlášť pro každý dílčí program operačního programu Podnikání a inovace, a to jednak na úrovni celé České republiky, a jednak na úrovni regionů se soustředěnou podporou státu, včetně tří podkategorií centrálně vymezených problémových oblastí (strukturálně postižených regionů, hospodářsky slabých regionů a regionů s vysoce nadprůměrnou nezaměstnaností).

Vertikální analýza tabulky 1, resp. celkových objemů dotací a celkového počtu podpořených projektů poskytnutých na jedné straně v rámci celé České republiky, a na druhé straně plynoucích pouze do problémových oblastí, umožnila učinit rozhodnutí o **nepotvrzení první ze stanovených hypotéz**. Na základě analýzy byl totiž zjištěn jen zhruba třetinový podíl počtu podpořených projektů v problémových regionech vztážený k celkovému počtu podpořených projektů v celé České republice (1 455 celkem, 501 v problémových oblastech), čemuž odpovídá i finanční vyjádření. Do problémových oblastí plyne rovněž třetina celkového objemu poskytnutých dotací (přibližně 7 mld. celkem, 2,5 mld. v problémových oblastech). Vezme-li v úvahu relativní počet obyvatel, resp. plochu regionů se soustředěnou podporou státu, které čítají 32 % populace, resp. 30 % území ČR, pak to znamená, že do regionů vyžadujících soustředěnou podporu státu plyne odpovídající podíl finančních zdrojů. Tato hypotéza byla na 5% hladině významnosti ověřena technikou chí kvadrát dobré shody ($p\text{-value} = 0,0845$). V tomto směru bylo možné učinit související dílčí závěr o neutrálním vlivu operačního programu Podnikání a inovace na zmiřování regionálních disparit.

Objasnění **druhé hypotézy týkající se diferencovanosti objemů čerpaných dotací z dílčích programů operačního programu Podnikání a inovace v závislosti na tom, zda se jedná o podnikatelský subjekt z problémového regionu či nikoliv**, vycházelo rovněž z analýzy dat, které dokumentuje tabulka 1. Horizontální pohled na tuto tabulku, zejména na celkové počty projektů a objemy finančních zdrojů v rámci celé České republiky v kontextu stejných sledovaných údajů celkem za problémové oblasti, **potvrdil platnost druhé hypotézy**, a to nejmarkantněji v případě programu Rozvoj. Z celkové přidělené alokace pro celou Českou republiku na program Rozvoj připadají celé tři čtvrtiny na problémové oblasti. Platnost druhé hypotézy byla na 5% hladině významnosti ověřena testem chí kvadrát nezávislosti ($p\text{-value} = 7 \times 10^{-55}$).

Postavení a význam programu Rozvoj se jednoznačně potvrdil také při analýze podílů finančních částek jednotlivých programů operačního programu Podnikání a inovace čerpaných v rámci problémových oblastí. V regionech se soustředěnou podporou státu připadá z celkové částky přidělených dotací celých šedesát procent právě na program Rozvoj, který je a priori zaměřen na podporu vzniku a rozvoje nových podnikatelských subjektů rozšiřujících soukromý sektor, jež lze právem považovat za základní stavební kámen a pilíř prosperujícího regionu.

Poslední část výzkumu si kladla za cíl zúžit úhel pohledu a zaměřit se na regiony se soustředěnou podporou státu v komparaci s problémovými regiony vymezenými jednotlivými kraji České republiky. Vzhledem ke skutečnosti, že vymezení problémových oblastí kraji je zcela v jejich gesci a není tedy žádným způsobem centrálně upraveno či korigováno, a mnohdy se ani příliš neshoduje s centrálně vymezenými regiony se soustředěnou podporou státu, bylo předmětem zkoumání **poslední stanovené hypotézy, zda dochází k upřednostňování podnikatelských subjektů při schvalování žádostí o dotace v centrálně vymezených problémových regionech oproti podnikatelským subjektům působícím v problémových oblastech vymezených ze strany samotných krajů**.

Na základě analýzy dat uvedených v tabulce 3, která představuje další modifikaci údajů z databáze (sídlo firmy v rámci jednotlivých

krajů), bylo možné porovnáním procentních podílů objemu dotací a počtu projektů plynoucích do centrálně vymezených problémových oblastí a do problémových oblastí vymezených nad rámec centrálních, potvrdit či vyvrátit poslední stanovenou hypotézu.

Zatímco do problémových regionů vymezených kraji nad rámec centrálně vymezených plynulo ve sledovaném období necelých deset procent veškerých čerpaných dotací (680 mil. z cca 7 mld. Kč), v regionech se soustředěnou podporou státu dosahoval tento podíl v témže časovém úseku bezmála čtyřiceti procent (2,5 mld. z cca 7 mld. Kč). S těmito procentními podíly objemu dotací se víceméně shodují podíly počtu projektů, kterých bylo v problémových regionech vymezených kraji „nad rámec“ přibližně devět procent (130 z celkového počtu 1 455 podpořených projektů), oproti téměř pětatřiceti procentům podpořených projektů v centrálně vymezených problémových oblastech (501 z celkového počtu 1 455 podpořených projektů).

Třetí hypotéza o větším objemu čerpaných dotací podnikatelskými subjekty působícími v regionech se soustředěnou podporou státu oproti podnikatelským subjektům v problémových regionech vymezených kraji „nad rámec“ **se tak potvrdila.**

Uvedené výsledky výzkumu skýtají prostor pro úvahy o dalším směřování výzkumných prací. Předmětem výzkumu by mohla být např. analýza provedená na úrovni jednotlivých podniků, jejichž projekty byly podpořeny, ať již ve formě dotací, úvěrů nebo záruk. Podrobněji by bylo možné zkoumat, jaké podniky o získání podpory usilují, v jakých odvětvích tyto podniky působí a s jakými bariérami se při žádosti o podporu setkávají.

Literatura

- [1] CzechInvest. *Programy podpory. Podnikání a inovace* [online]. Praha: Agentura pro podporu podnikání a investic, 2009 [cit. 2009-07-12]. Dostupné z: <<http://www.czechinvest.org/seznam-podporenych-projektu-oppi>>. *Seznam Příjemců ke dni 11.9.2008 – úvěry* (oprava 26.3.2009). Dokument ve formátu PDF. *Seznam Příjemců ke dni 11.9.2008 – záruky*. Dokument ve formátu PDF. *Seznam Příjemců ke dni 23.2.2009 – dotace*. Dokument ve formátu PDF.
- [2] HEIMPOLD, G. Growth versus equalisation? An examination of strategies for regional policy in the Czech Republic, Hungary and Poland after EU accession. *Jahrbuch für Regionalwissenschaft*. 2008, roč. 28, č. 1, s. 1-29. ISSN 0173-7600.
- [3] HLAVÁČEK, P. The foreign direct investments in the Usti region: theory, actors and space differentiation. *E+M Ekonomie a Management*. 2009, roč. 12, č. 4, s. 27-39. ISSN 1212-3609.
- [4] HRACH, K. *Sbírka úloh ze statistiky*. 1. vyd. Fakulta sociálně ekonomická, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2006. 65 s. ISBN 80-7044-845-8.
- [5] CHAJDIAK, J. *Štatistika v Exceli 2007*. Bratislava: STATIS, 2009. 304 s. ISBN 978-80-85659-49-8.
- [6] *Národní rozvojový plán České republiky 2007–2013*. Praha: Fondy Evropské Unie, 2006. Dostupný také z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/8f1552fc-d149-4a99-9638-2903d6e7dcc3/Narodni-rozvojovy-plan-Ceske-republiky-2007%E2%80%942013>>.
- [7] *Národní strategický referenční rámec České republiky 2007–2013*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007. Dostupný také z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=5a5a7a80-ae4c-48e2-add9-0719b2872d7a>>.
- [8] NOEN, a.s. *O společnosti* [online]. Praha: Open-cast mining technologies, 2009 [cit. 2009-08-03]. Dostupné z: <<http://www.noen.cz>>.
- [9] *Operační program Podnikání a inovace*. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Praha, 2007.
- [10] PAVELKOVÁ, D., JIRČÍKOVÁ, E. Klastry jako nástroj zvýšení konkurenceschopnosti firem. *E+M Ekonomie a Management*. 2008, roč. 11, č. 3, s. 62-72. ISSN 1212-3609.
- [11] SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2004. 159 s. ISBN 80-7329-059-6.
- [12] STEJSKAL, J., CHARBURSKÝ, M. Zkušenosti českých regionů z čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU. *E+M Ekonomie a Management*. 2005, roč. 8, č. 4, s. 1. ISSN 1212-3609.
- [13] *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha, 2006.

[14] ŠIPIKAL, M., PISÁR, P., URAMOVÁ, M. Support of innovation at regional level. *E+M Ekonomie a Management*. 2010, roč. 13, č. 4, s. 74-85. ISSN 1212-3609.

[15] URAMOVÁ, M., KOŽIAK, R. Regional disparities in Slovakia from the aspect of average nominal wage. *E+M Ekonomie a management*. 2008, roč. 11, č. 2, s. 6-18. ISSN 1212-3609.

[16] ŽIŽKA, M., RYDVALOVÁ, P. *Konkurenceschopnost a jedinečnost obce. Studie III – Identifikace dynamického rozvoje obce*. Liberec, 2008. 217 s. Výzkumný projekt WD-30-07-1. Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta. ISBN 978-80-7372-423-8.

Ing. Kateřina Felixová, Ph.D.

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně

Fakulta sociálně ekonomická

Katedra financí a účetnictví

katerina.felixova@gmail.com

Doručeno redakci: 3. 10. 2011

Recenzováno: 11. 11. 2011, 21. 10. 2011

Schváleno k publikování: 9. 1. 2012

Abstract

EVALUATION OF THE ABSORPTION INTENSITY OF THE ENTREPRENEURIAL SUPPORT IN THE REGIONS FUNDED INTENSELY BY THE GOVERNMENT**Kateřina Felixová**

The paper focuses on the use of financial sources from structural funds of European Union and with the focus on the operation programme of Entrepreneurship and Innovation in the context of the regional development support in the troubled regions. The intensity of the absorption of the entrepreneurial support is analysed according to the criteria set by the government and according to the troubled areas given by the individual regions of the Czech Republic. Whereas the regions supported by the government are given centrally within the Strategy of the regional development of the Czech Republic. The regional level of the troubled areas is set ad hoc. Thus one of the crucial issues of this paper is to find potential preferences of the local authorities when deciding about the applications for the entrepreneur subsidies, loans and guaranties. The detailed analysis focuses on subsidies as the only non-profit form of the support. Further question is whether the regions with the intense government support get enough subsidies from entrepreneurial bodies in comparison with other (non-troubled) areas in the Czech Republic.

The key documents for the research were the lists of recipients of subsidies in the first half of programme term 2007–2013 published by the CzechInvest agency. In total there are more than three thousand approved projects. The analysis covered only those businesses which received the subsidies. This research sample comprised of almost fifteen hundred subjects. Given the fact that the Czech Ministry of Trade and Industry publishes the location exclusively on the regional level it was necessary to add the information about the municipality or the place of the business which received the subsidy, to the list of recipients of the subsidies. It was necessary to define the concerned areas on the district level or territorial areas of municipalities with extended competencies or territorial units of municipalities chartered by town halls. The data about municipalities was found in the trade register for each subsidised project separately. The relevant data concerning the research were found in the researcher's database.

Key Words: *Regional development, regional policy, regional disparities, European Union, structural funds, operational programme, operational programme Enterprise and Innovation, business support, small and middle business, intensive government support of regions, structurally affected regions, economically weak regions, regions with the very high unemployment, region, district, municipality, Czech Republic, subsidies, guarantees, loans, competition.*

JEL Classification: *R110, R280, R380, R580.*